

Marking Scheme
Strictly Confidential
(For Internal and Restricted use only)
Secondary School Examination, 2026 (2nd Board Examination)
SUBJECT NAME : Gujarati
(Q.P. CODE / Set No. 010/9)

General Instructions: -

1	You are aware that evaluation is the most important process in the actual and correct assessment of the candidates. A small mistake in evaluation may lead to serious problems which may affect the future of the candidates, education system and teaching profession. To avoid mistakes, it is requested that before starting evaluation, you must read and understand the spot evaluation guidelines carefully.
2	“Evaluation policy is a confidential policy as it is related to the confidentiality of the examinations conducted, evaluation done and several other aspects. Its leakage to public in any manner could lead to derailment of the examination system and affect the life and future of millions of candidates. Sharing this policy/document to anyone, publishing in any magazine and printing in Newspaper/Website, etc. may invite action under various rules of the Board and IPC.”
3	Evaluation is to be done as per instructions provided in the Marking Scheme. It should not be done according to one’s own interpretation or any other consideration. Marking Scheme should be strictly adhered to and religiously followed. However, while evaluating, answers which are based on latest information or knowledge and/or are innovative, they may be assessed for their correctness otherwise and due marks be awarded to them. In Class-X, while evaluating two competency-based questions, please try to understand given answer and even if reply is not from marking scheme but correct competency is enumerated by the candidate, due marks should be awarded.
4	The Marking scheme carries only suggested value points for the answers. These are in the nature of Guidelines only and do not constitute the complete answer. The students can have their own expression and if the expression is correct, the due marks should be awarded accordingly.
5	The Head-Examiner must go through the first five answer books evaluated by each evaluator on the first day, to ensure that evaluation has been carried out as per the instructions given in the Marking Scheme. If there is any variation, the same should be zero after deliberation and discussion. The remaining answer books meant for evaluation shall be given only after ensuring that there is no significant variation in the marking of individual evaluators.
6	Evaluators will mark (✓) wherever answer is correct. For wrong answer CROSS ‘X’ be marked. Evaluators will not put right (✓) while evaluating which gives an impression that answer is correct and no marks are awarded. This is most common mistake which evaluators are committing.
7	If a question has parts, please award marks on the right-hand side for each part. Marks awarded for different parts of the question should then be totaled up and written in the left-hand margin and encircled. This may be followed strictly.
8	If a question does not have any parts, marks must be awarded in the left-hand margin and encircled. This may also be followed strictly.
9	If a student has attempted an extra question, answer of the question deserving more marks should be retained and the other answer scored out with a note “Extra Question” .
10	No marks to be deducted for the cumulative effect of an error. It should be penalized only once.

11	A full scale of marks _____ (example 0 to 80/70/60/50/40/30 marks as given in Question Paper) has to be used. Please do not hesitate to award full marks if the answer deserves it.
12	Every examiner has to necessarily do evaluation work for full working hours i.e., 8 hours every day and evaluate 20 answer books per day in main subjects and 25 answer books per day in other subjects (Details are given in Spot Guidelines). This is in view of the reduced syllabus and number of questions in question paper.
13	Ensure that you do not make the following common types of errors committed by the Examiner in the past :- • Leaving answer or part thereof unassessed in an answer book. • Giving more marks for an answer than assigned to it. • Wrong totaling of marks awarded on an answer. • Wrong transfer of marks from the inside pages of the answer book to the title page. • Wrong question wise totaling on the title page. • Wrong totaling of marks of the two columns on the title page. • Wrong grand total. • Marks in words and figures not tallying/not same. • Wrong transfer of marks from the answer book to online award list. • Answers marked as correct, but marks not awarded. (Ensure that the right tick mark is correctly and clearly indicated. It should merely be a line. Same is with the X for incorrect answer.) • Half or a part of answer marked correct and the rest as wrong, but no marks awarded.
14	While evaluating the answer books if the answer is found to be totally incorrect, it should be marked as cross (X) and awarded zero (0) Marks.
15	Any unassessed portion, non-carrying over of marks to the title page, or totaling error detected by the candidate shall damage the prestige of all the personnel engaged in the evaluation work as also of the Board. Hence, in order to uphold the prestige of all concerned, it is again reiterated that the instructions be followed meticulously and judiciously.
16	The Examiners should acquaint themselves with the guidelines given in the “ Guidelines for Spot Evaluation ” before starting the actual evaluation.
17	Every Examiner shall also ensure that all the answers are evaluated, marks carried over to the title page, correctly totaled and written in figures and words.
18	The candidates are entitled to obtain photocopy of the Answer Book on request on payment of the prescribed processing fee. All Examiners/Additional Head Examiners/Head Examiners are once again reminded that they must ensure that evaluation is carried out strictly as per value points for each answer as given in the Marking Scheme.
19	If a candidate attempts both alternatives/options in a question where only one option/alternative is required to be attempted, the Evaluator shall award marks in both the options. The system will take the higher of two scores and disregard the other response.
20	In a question having two options/alternatives, if a candidate has attempted only one, then the evaluator shall mark “NA” (Not attempted) against the option that has not been attempted by the candidate.

MARKING SCHEME
GUJARATI (Subject Code - 010)
(PAPER CODE : 9) (M09010)

Q.No.	EXPECTED OUTCOMES/VALUE POINTS	Marks
	વિભાગ – A	20
1.	I. (A) સ્વયંશિસ્ત અને ફરજિયાત શિસ્ત II. (B) સોટી વાગે ચમચમ III. (B) સ્વૈચ્છિક શિસ્તથી IV. (C) દંડ ભોગવવો પડે V. (D) શિસ્તનું મહત્ત્વ	5x1=5
2.	ફકરો વાંચી પ્રશ્નોના જવાબ લખો. I. મન ઉપર અનુકૂળ છાપો પાડવી II. તીર્થોમાં જવું, સારા ગ્રંથો વાચવા વગેરે III. પ્રતિકૂળ IV. બાહ્ય વિષયોના સંબંધ વિના પણ અંતઃકરણમાં અનુકૂળ છાપો પાડવી V. અશુદ્ધ વિચારો એટલે ખરાબ વિચારો. જેમકે અસત્ય બોલવું, ચોરી કરવી વગેરે	5x1=5
3.	યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો (કોઈપણ ચાર) I. (A) પ્રેમ અને ભક્તિ II. (B) પ્રાર્થના કાવ્ય III. (C) વંટોળાતી IV. (D) ભાવસંવેદનનું V. (D) સાર્થક VI. (A) ખાણીપીણી	4x1=4
4.	ટૂંકમાં જવાબ આપો. I. હર્ષદ ત્રિવેદી II. બધા કામધંધા છોડીને તેની શરણાઈ સાંભળવા લાગ્યા. III. દીપકની બહેન ઊર્મિ અને તેની માતા મેના IV. તે બેસે અહીં V. ભરેલો ઘડો છલકાય નહિ, તે રીતે પૂર્ણતા પામેલો માણસ કૂલાતો નથી. VI. વિલાયતી ઠબે શિક્ષણ આપવા લઈ ગયા.	4x1=4
	(વ્યાકરણ)	
5.	રૂઢિપ્રયોગોના અર્થ લખો : (કોઈ ચાર) I. (D) લાડ લડાવવા II. (A) ખો ભુલાવવી III. (B) ભાગી જવું IV. (C) હાંફ ચડવી V. (D) યોજના નિષ્ફળ જવી	4x1=4

6.	શબ્દ સમૂહ માટે એક શબ્દ (કોઈ ચાર) I. (A) અમાસ II. (B) નિરવધિ III. (C) રવેશી IV. (D) અબોલા V. (A) હીરભરત	4x1=4
7.	પ્રશ્નોના જવાબ લખો. I. (D) ગગી-ગાંડી II. (A) આગેવાની III. (B) ઈશારો IV. (A) નિર્બળ x સબળ V. (D) અંત x છેલ્લું	4x1=4
8.	સૂચના પ્રમાણે કરો. (કોઈપણ ચાર) I. (B) હું જૂનાગઢ આઠમી તારીખે જઈશ. II. (A) રજાઓમાં હું ઘરની બહાર ગઈ. III. (B) મારફત IV. (C) વિના V. (D) એ	4x1=4
9.	કાવ્ય વાંચી પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (કોઈપણ પાંચ) I. સોને-રૂપે જડિત II. વગડો-ટૂંકોડી ઊઠ્યો તરત વગડો III. સીમ સોણે ગઈ IV. ગાણો-ગાણો હરખ ઊઠ્યો V. ફોરાં ઝરમર ઝરે છે VI. જીવમાં જીવ આવ્યો	5x1=5
10.	બે-ત્રણ વાક્યમાં જવાબ. (કોઈપણ બે) I. 'મોરલી' કવિતામાં કૃષ્ણનું વર્ણન અને લીલાઓ છે. વૃંદાવનના મારગે જતાં કૃષ્ણ દવિનાં દાણ માંગે છે. તે થનક થનક થઈ નાચે છે. કૃષ્ણએ પીળું પીતાંબર અને જરકસી જામા પહેર્યા છે. II. જ્યારે વાદળ પર્વતની ટોચે પહોંચે છે ત્યારે તે વિખરાઈ જાય છે. વેરાઈ જાય છે. ભાર વગરનું થઈ જાય છે. આપણે જેટલા ઊંચે જઈએ તેટલા હળવા થતા જવાનું છે. III. કવિ પોતાના ચરણોને ઈશ્વર સમીપ ચાલવાનું કહે છે. કવિને જીવન અંજલિરૂપ બનાવવું છે. અન્ય માટે સમર્પણ કરવું છે. ઈશ્વરના આશીર્વાદ તેથી તેઓ માંગે છે. IV. માણસ સંબંધોની જગ્યા સાધનોથી ન ભરી શકે. ગમે તેટલું ભૌતિક સુખ હોવા છતાં માણસ જો એકલો હોય તો તેને આનંદ આવતો નથી. કારણ કે તે લાગણી ભૂખ્યો હોય છે. સંવાદભૂખ્યો હોય છે.	2x2=4

11.	પ્રશ્નોના સવિસ્તર જવાબ લખો. (કોઈપણ એક) I. 'લઘુકાવ્યો' માણસને ઊપયોગી જીવનમૂલ્યો શીખવે. કુહા, મુક્તક, હાઈકુ ના સ્વરૂપે અહીં આપણને જોવા મળે છે. કુહામાં અઘૂરા ઘડા અને પૂર્ણ ઘડાના દૃષ્ટાંત દ્વારા માણસની નમ્રતાનો ગુણ સૂચવાયો છે. બીમડાનું દૃષ્ટાંત સંબંધોનું મહત્ત્વ દર્શાવે છે. પડમીનું ઉદાહરણ જડ વસ્તુમાં ચેતન કઈ રીતે થાય છે તે દર્શાવે છે. શેખાદમ આબુવાલા આપણને ખુમારીપૂર્વક જીવવાનું સૂચવે છે. II. કવિ નિરંજન ભગત મૈત્રીપૂર્ણ હાથ લંબાવે છે. તેઓ કહે છે કે મને ધન, સત્તા કશું નથી જોઈતું માત્ર તમારો હાથ જોઈએ છે. ખાલી હાથમાં પણ તેઓ ઊખા ને થડકો અનુભવે છે. સ્વાર્થ વગરના સંબંધો જીવવાનું બળ આપે છે તેવું કવિ સૂચવે છે. III. 'તે બેસે અહીં'માં મનુષ્યમાં ક્યા ગુણો હોવા જોઈએ તે બતાવ્યું છે. બીજાના દુઃખે દુઃખી થનાર અને છૂપી રીતે દાન આપનાર સભામાં બેરૂપાને લાયક છે. વળી, આભમંથન કરનાર માણસ-સાયું શું કે ખોટું શું તેવું વિચારનાર માણસ જ સભામાં બેસે એવું કવિનું કહેવું છે.	1x3=3
12.	I. ભાવનગર II. મેટ્રિકની પરીક્ષામાં III. મુંબઈની એલ્ફિન્સ્ટન કોલેજમાંથી IV. જૈન એસોશિએશન ઓફ ઈન્ડિયા V. કાર્યકુશળતા, વ્યાપક દૃષ્ટિકોણ અને પ્રગતિશીલ વિચારધારાથી VI. જૈન ધર્મની VII. ૨૯ વર્ષની	6x1=6
13.	બે - ત્રણ વાક્યોમાં જવાબ. (કોઈ ત્રણ) I. લેખક કહે છે કે જર્મની ઉદ્યોગ-ધંધાની દૃષ્ટિએ આગળ વધેલો દેશ છે. ટેકનોલોજીની દૃષ્ટિએ પણ આગળ છે. પણ તે લોકો સામાજિક જવાબદારી ખૂબ સારી રીતે નિભાવે છે. શ્રીમંત હોવા છતાં સામગ્રીનો બગાડ કરતા નથી. II. બલાઈની માતા તે નાનો હતો ત્યારે જ મૃત્યુ પામી. તેથી તે કાકા-કાકીને ત્યાં રહી ઉછર્યો. બંને બલાઈને ખૂબ પ્રેમથી રાખતા હતા. બલાઈ છોડ કાપવાની ના કહેતો તો કાકા ઘણા વખત સુધી કપાવતા નહિ. બલાઈની કાકી તેની માતાથી પણ વધુ કાળજી રાખતી હતી. III. અમથીમા જીવદયામાં માનતા હતા. લેખક તેમને કહી ગયા હતા કે તેઓ અમથીમાનું ટિફિન આપવા આવશે. લેખકને એવું મનમાં થયું કે અમથીમાને એટલી એક દિવસની તકલીફ ઓછી. પણ જ્યારે તેઓ ટિફિન આપવા ગયા ત્યારે તેઓ કાળી કૂતરી અને ગોરવી ગાય માટે રોટલા ઘઠતા હતા. IV. ગુજરાતના સુલતાનોના સમયમાં પોર્ટુગિઝ લોકોએ દીપ જીતી લીધું હતું. તે વખતે પોર્ટુગલના પાદરીઓ તરફથી ધર્મપરિવર્તન બળજબરીથી કરાવવાનું શરૂ થયું. અજ્ઞાન અને ભોળા લોકોને લાલચ આપી ખ્રિસ્તી બનાવાતા. જે અનાથ બને તેની સંપત્તિ લઈ ખ્રિસ્તી બનાવી દેવાતા. V. કાન્તિએ નાનપણમાં અજાણતામાં પથ્થર ફેંકેલો તે તેની માતાને વાગ્યો હતો. બાના મોંમાંથી ચીસ નીકળી ગઈ. આંખ ઊપર એણે હાથ દાબી દીધો. આંખ પાસેથી બોટી વહેતું હતું. VI. સર્વજ્ઞભાઈને તેમના પ્રવાસોમાં સૌથી મહત્ત્વની વસ્તુ ખાણીપીણી લાગતી. તેઓ જે સ્થળે જતાં ત્યાંની વિશિષ્ટ વાનગીઓ માણતાં. સ્થળનું ઐતિહાસિક મહત્ત્વ તેમને જરૂરી ન લાગતું. આગ્રા, દાર્જિલિંગ, મહાબળેશ્વર, આબુ-બધો જ સ્થળના વિશિષ્ટ મહત્ત્વ જાણવાની તેમને પડી નહોતી. માત્ર ખાણીપીણી માટે જ પ્રવાસ હોય તેવું તેમને લાગતું.	3x2=6

14.	સવિસ્તર જવાબ લખો. (કોઈ બે) I. શરણાઈના સૂર કરુણરસની વાર્તા બને છે. રમઝુ મીર જે ગામમાં રહેતો તે ગામના લોકો સારા કે માઠા પ્રસંગે તેને શરણાઈ વગાડવા બોલાવતા. એ રીતે ગવરીના લગ્ન વખતે ભૂધર મેરાઈ તેને શરણાઈ વગાડવા બોલાવે છે. તેના સૂર એવા મોહક કે બધાજ લોકો કામઘંઘા છોડી સાંભળતા. ગવરીના પ્રસંગે અચાનક રમઝુને તેની મૃત પુત્રી સકીનાનું સ્મરણ થાય છે. તે ભાન ભૂલે છે. તળશી વેવાઈ અને ભૂધર મેરાઈ તેને અપમાનિત કરે છે. સમજી શકતા નથી. દાદમાં મળેલા બધા પૈસા ગવરીને આપી તે કબ્રસ્થાન તરફ ચાલ્યો જાય છે. પછી કોઈ તેને જોઈ શકતું નથી. II. 'પ્રાણનો મિત્ર' એટલે શીમળાનું વૃક્ષ. બલાઈને તે ખૂબ પ્રિય હતું. તે જ્યારે રસ્તા વચ્ચે ઊગે છે ત્યારે તેની નજર પડે છે અને કાકાને તે ઉખેડવાની ના પાડે છે. બલાઈની મા મૃત્યુ પામેલી. તેથી કાકાને ત્યાં રહી તે મોટો થયો. કાકા કાકી તેને ખૂબ લાડ લડાવતા. શીમળાનું વૃક્ષ મોટું થાય છે. અને બીજી બાજુ બલાઈ મોટો થાય છે. બલાઈના પિતા તેને લેવા આવે છે. તેના કાકીથી તેની વિદાય સહન થતી નથી. બલાઈ સીમલાથી પત્ર લખી શીમળાના વૃક્ષનો ફોટો માંગે છે. પણ કાકા તેના ગયા પછી તે કપાવી દે છે. કાકીને તેની જાણ થાય છે ત્યારે ફરીવાર જાણે તે બલાઈનો વિરહ અનુભવે છે. કાકીનો પ્રાણ બલાઈ અને તેનો મિત્ર શીમળાનું વૃક્ષ-લાગણીથી જોડાયેલા. III. કાન્તિ રમાના કહેવાથી અમદાવાદ જાય છે. પણ ત્યાં ગયા પછી થોડા વખત પછી મિલની નોકરી છૂટી ગઈ. બે વરસ સુધી કાન્તિએ તેની વિધવા માને પૈસા મોકલ્યા. પછી મોકલી શક્યો નહિ. તેની પત્ની રમા બીમાર પડી. કાન્તિ પાસે તેની સારવાર કરવાના પૈસા ન હતા. બીજી તરફ રમાને કારણે મોટાભાઈ અને તેની વિધવા માતા સાથે સંબંધો બગડી ચૂક્યા હતા. મરતી માતાનું મોં જોવા પણ તે વતન જઈ શક્યો નહિ. IV. 'ઝબકજ્યોત'માં દીપકનો સ્વતંત્રતા પ્રેમ દેખાય છે. તેના પિતા અમલ દેરાસરી અંગ્રેજ સરકારના અધિકારી હતા. પણ દીપક દેશદાઝના રંગે રંગાયેલો હતો. તે અગાશી પર રાષ્ટ્રધ્વજ ચડાવતાં પડી જાય છે. મૃત્યુ થાય છે. તેની માતા મેના અને બહેન ઊર્મિ ખૂબ આઘાત પામે છે. તેના પિતાનું પછી હૃદય પરિવર્તન થાય છે.	2x3=6
15.	120 શબ્દોમાં ફકરો લખો. (એક) પ્રસ્તાવના 01 વિષયવસ્તુ 02 ભાષાશૃદ્ધિ 01 ઉપસંહાર 01 ફકરો સ્પષ્ટ રજૂઆતવાળો અને વિષયને અનુરૂપ હોવો જોઈએ. જોડલી અને વાક્યરચના શુદ્ધ હોવી જોઈએ.	1x5=5
16.	મુદ્દા પરથી વાર્તા - શીર્ષક 01 - ભાષાશૈલી 01 - વિષયવસ્તુ / વર્ણન 03 - બોધ 01 વાર્તા મુદ્દાને અનુરૂપ, સરળ ભાષામાં રસપ્રદ રીતે લખેલી હોવી જોઈએ. વાર્તા ભૂતકાળમાં લખવી.	1x6=6

17.	પત્રલેખન સરનામું અને તારીખ 01 સંબોધન, અભિવાદન 01 વિષયવસ્તુ, ભાષાશુદ્ધિ 02 સમાપન, લિખિતંગ 01 → પત્રલેખનમાં સરનામું, વિષય અને છેલ્લે લિખિતંગ ડાબી બાજુએ જ લખવું. પોતાની આગળી ઓળખ થાય એવું નામ કે સરનામું લખવું નહીં. અથવા જાહેરાત લેખન → ચિત્રાત્મક રજૂઆત → સૂત્રાત્મક રજૂઆત → સમગ્ર પ્રસ્તુતિકરણ	1x5=5
	- o O o -	